

ktory teraz przez należnego Pasterza iest od Boga powierzony: bo mam za to, że wszyscy Prawosławni Rossiey synowie, widząc gorliwość twą do Wschodniej nauki, połowicę lat swoich do twoich przydad, iesliby można, niezabranialiby się. Żegna was, namilszy bracia, Duchowne Fratres: ita estote imitatores mei, sicut ego Christi (Cor. 4): iam z nieprzyjacióły woiewał duszewnymi—y wy woiuycie; iam znosił dla Cerkwi Bożej rozmaite fatigi—y wy znoscie,—a wiedziecie o tym, że ia, iako Moyzesz za wami do Zbawicela mowię y teraz: Provideat Dominus Deus spiritum, qui sit super multitudinem hanc et pascit exire et intrare ante eos, ne sit populus iste sicut oves absque Pastore (Num. 27). Niech wam zawsze upatrzywa Pan Bog starszego, ktoryby wami rządził, iako ia. Żegna cię, wielkie ucierpiałe Bratstwo Wilnekie, a mowi: nie iuż to koniec biadom, zawsze Cierkiew wojująca w przesledowaniu byc musi: iedna biada z wozu, a dziesięc na woz. Przeto wy, idąc tropami utorowanemi przodkow swoich, bądźcie cierpliwemi, bądźcie statecznemi, gdy na was iakie pioruny kłopotow będą: potrafi Pan Bog z onych was wyzwolic. Wczym, gdy do konca wytrwacie, do Korony was niezwidley zaprosi. Amen“.

4) Елисей Илковский, оговоренный минскимъ игуменомъ Заяцемъ въ отравленіи Іосифа Бобриковича, былъ чернецъ-уніатъ, перешедшій въ православіе. (Не пребываніе-ли въ уніи дало основаніе для *оговора*?). Нѣкоторыя свѣдѣнія о немъ можно найти въ *Собраніи древнихъ грамотъ и актовъ городовъ Минс. губ. № 99, стр. 188—190.*

XIX.

Протестация, занесенная отъ имени латино-уніатскаго духовенства, нѣкоторыхъ сенаторовъ и пословъ противъ сеймовой конституціи 1635 года по вопросу о правахъ, предоставленныхъ ею православнымъ южно-руссамъ.

1635 г. марта 8.

Actum in curia regia Varsaviensi, feria quinta ante Dominicam Judica quadragesimalem proximam, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quinto.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitaneatus Varsaviensis, personaliter venientes, admodum reverendi, Pachomius Oranski archimandrita Zydicensis, et pater Alexius Dubowicz vicarius monasterii Vilmensis ritus Graeci, eidem officio, suo ac infra subscriptorum nominibus protestationem infra contentam ad ingrossandum in acta

praesentia castrensia capitaneatus Varsaviensis obtulerunt, de tenore tali:

My niżej podpisani do wiadomości terazniejszego y potomnego wieku przywodziemy, że iakosmy podczas Elekciey blisko przeszłej, y na Seymie Koronaciey Jego Krolewskiey M., Pana naszego miłościwego, na proponowany sposob zgody między ich MM. Pany Religiey Greckiey, w uniey z kościołem świętym Rzymskim będącemi y niebędącemi, inaczey nie pozwalali, iedno *sub beneplacito et assensu* Stolice świętey Rzymskiey, iako zwierzchności naszej; tak gdysmy iuż odniesli deklaracją teyże Stolice Apostolskiey, że bez naruszenia sumnień naszych y niebezpieczeństwa zbawienia naszego nie godzisię nam na te sposoby zgody, y oddania kościołów, y dobr kościelnych od Ich MM. Panow Unitow, do Ich MM. Panow Nieunitow pozwaląć, oświadczamysię, iakosmy się *publice in facie Reipublicae* na Seymie ninieyszem wprzod przez I. M. Księdza Arcybiskupa Gnieźnieńskiego imieniem Ich MM. Księży Biskupow Koronnych y Wielkiego Księstwa Litewskiego, a potym y przez Jego M. Księdza Jozepha Welamina Rutskiego Metropolitę Kiiowskiego oświadczyli, że na pomienione sposoby zgody, ani na konstitucją ninieyszego Seymu o Religiey Greckiey zezwolić nie możemy, y nie zezwalamy, y że nie mogąc duchowieństwo Religiey Greckiey, w uniey będące, tego uprosić, żeby przy prawie y possessiey wszystkich kościołów y dobr swych zostawali, *non consentiendo sed patiendo*, biorą kościoły swe, ktorych im nie odeymią Ich M. Panowie Nieunicy, obiecuiąc w nich Pana Boga prosić y chwałę Bożą odprawować za J. K. M., Pana swego, za miłą oyczyznę *et pro persecutoribus suis, ut non statuat illis Dominus hoc peccatum*, y wszystkie przeklęstwa y karania Bog wszechmogący oddalił od Rzeczypospolitey. O co *iterum atque iterum się ad perpetuam rei memoriam* oświadczaiąc, prosimy, aby ta manifestacia nasza z podpisem rąk naszych przyięta była do akt ninieysznych.—Działo się w Warszawie, die octava Martii, Anno millesimo sexcentesimo trigesimo quinto.

Jan Wężyk Arcybiskup Gnieznienski.

Stanislaus Grochowski Archiepiscopus Leopoliensis.

Maciey Lubieński Biskup Kuiawski.

Abraham Woyna Biskup Wileński.

Stanislaus Lubieński Episcopus Płocensis.

Henrik Firley z Dąbrowice Biskup Przemyski, Nominat Poznański.

Georgius Tyszkiewicz Episcopus Samogitiae.

Ioannes Zadzik Episcopus Culmensis, Regni Cancellarius.

Paulus Piasecki Episcopus Camenecensis.

I. Skumin Tyszkiewicz Woiewoda Trocki.

Hieronym Radomicki Woiewoda Inowłocki.

Stanisław a Radzieiowice Radzieiewski Woiewoda Łęczycki.

Philip Wołucki z Wołuczey Woiewoda Rawski, Radomski Starosta.

Alexander Corvin Gąsiewski Woiewoda Smoleński.

Alexander Ludwik Radziwił Woiewoda Brzeski.

Sebetyan Wołucki Kasztelan Małogoski, Starosta Rawski.

Alexander Tarło z Słupna Woiewoda Lubelski.

Paweł Działynski Woiewoda Pomorski.

Albrycht Stanisław Radziwił na Ołyce Kanclerz W. Ks. Lit.

Stanisław Przyemski Marszałek Nadworny Koronny, Generał Wielkopolski, m. p.

Ierzy Ossolinski z Tęczyna Podskarbi Nadworny Koronny, Marszałek koła poselskiego, tak się deklaruje, że y zgodą y konstitucją stanęła per meram permissionem, non per ullam approbationem, ani per consensum nostrum, ktoregosmy dać nie mogli, y nie możemy, absque consensu Sedis Apostolicae.

Mikołaj Ostrorog Stolnik Koronny, toż świadczę, żechmysię wszyscy mieli w tey sprawie permissive, y ieslim okolo uspokojenia icy co robił, to się działo non ut disunitis aliquid accederet, ale ut quam minimum unitis decederet.

Adam Albrycht Przyemski Oboźny Koronny, poseł woiewodstwa Poznańskiego.

Adam Karol Grudzinski woiewodstwa Kaliskiego poseł.

Lukasz Opaliński, poseł woiewodstwa Poznańskiego, na ten punkt y Konstitucją de Religione Graeca mere permissive pozwalam.

Michał Stanisław Hrabia z Tarnowa, poseł ziemie Sędomierskiej m. p.

Iakub Sobieski Krayczy Koronny z tym się oświadczam, że w tey sprawie permissive, tylko per tolerantiam dopuscitem konstitucją pisać, non approbando, neque consensum praebendo, która non consentiente Sede Apostolica być od żadnego katolika salva conscientia nie może.

Matthias Ossolinski z Tęczyna podkomorzy Sędomierski, cum iis conditionibus, iako Jego M. pan kracyzy podpisał.

Jan S. Szczawinski z Ozarkowa, Starosta Łęczycki, tak iako Jego M. pan Podskarbi Nadworny Koronny.

Iozeph Welamin Rutski, Metropolita Kiiowski.

Antoni Sielawa Archiepiskop Połocki.

Leo Kreusa Rzewuski Archiepiscop Smolenski.

Hieremiasz Poczapowski Episcop Łucki, ręką swą.

Methodius Terlecki z Terla Episcop Chełmski y Bełski.

Pachomius Oranski Archimandrita Zydyczyński.

Stanisław Mnizek z Wielkich Kończyc, Starosta Lwowski, podpisuje się na tę konstitucją o Religiey Greckiey dissentientium permissive, non approbando pozwalam, gdyż nie mogę iuribus et praerogativis Ecclesiae Catholicae ac Sedis Apostolicae, y niechęc niwczym derogare.

Adam Maciey Sakowicz Podkomorzy Oszmianski.

Jan Stanisław Jabłonowski z Jabłonowa rzetelną wzwyż mianowaną attestacją approbuje, postem na ten czas Halickim będąc, nihil peccavi conniventia.

M. Krzysztof Chalecki z Chalca, miecznik W. Ks. Lit., poseł Trocki, toleranter, non per assensum permitto, ręką swą.

Mikołaj Tryzna, Kuchmistrz W. Ks. Lit., Wilkomierski Starosta, iakom zawsze był contrarius affectationi adversae partis, tak y teraz według odezwania się mego, tak w izbie poselskiej y przed Krolem Jego M. in facie Reipublicae, na scisty czas y trudny barzo sprawom Rzeczypospolitey, permissive pozwolić musiałem; tak iednak ne quid iuribus Ecclesiae et patriae stanęło contrarium, poseł ziemie Słonimskiej, własną ręką.

Woyciech Alexander Przedwoiewski, Podsedek ziemie Przemyskiej, poseł wojewodstwa Pńskiego, permissive tantum, ale o władactwie Przemyskim protestuję, aby unitom służyło.

Kazimierz Tyczkiewicz Podkomorzy Brzeski, starosta Dudski, poseł wojewodztwa Brzeskiego, ręką swą.

Gabriel Szemet, Podkomorzy Słonimski, poseł powiatu Słonimskiego.

Marcin Karliński z Karlina chorąży, poseł Smoleński, m. p.

Paweł Piotr Tryzna, Oboźny W. Ks. Lit., Starosta Starodubowski, poseł powiatu Starodubowskiego.

Jan Kamiński, Woyski Starodubowski y poseł.

Iozeph Klonowski, Stolnik y poseł Połocki.

Iakob Ogrodzinski, Sekretarz Krola J. M., Podstarosci y poseł powiatu Pińskiego.

Krzysztof Zawisza na Baksztach, Łowczy W. Ks. Lit., Starosta Minski, *in toto* zgadzając się z panem marszałkiem koła naszego poselskiego, ręką podpisuję.

Jan von Helden Zakrzewski, Chorąży y poseł wojewodstwa Malborskiego imieniem tegoż wojewodztwa.

Thomasz Zamoyski, Podkanclerzy Koronny, Generał Krakowski, *iakom na Elekciei y Koronaciei Jego K. M. na tę pozwalac niechciał zgodę, iedno sub ratihabitione Sedis Apostolicae, tak y teraz iż Ociec S. iudicium suum rebus suspendit niż do pieczętowania przyszło, z tymem się deklarował, że w tey mierze sequor deklaracją Jch. M.M. Księży Biskupow, iako tych, ktorым regimen conscientiarum naszych należy, y consensum meum dac nie mogę. Ale iż konkluzia seymu stanąc bez tego nie mogła, a nieprzyjaciel nad karkiem stał oyczyźnie, poniewasz inni ordines deklarowali się im w tym permissive, y tego po mnie potrzebowali, citra consensum meum executus sum officium praevia manifestatione, y to powtarzając, że bona nobilium te y ktoreby potym wyszły eius generis privilegia afficere nie maię, idem qui supra.*

Ex actis castrensibus capitaneatus Varsaviensis.

Ioannes Nagorka Subiudex terrestris et

Viccapitaneus castrensis Varsaviensis.

Gorrexit Kotowski.

(Съ тоювременнаго начатнаго экземпляра, находящагося въ Музей князей Чарторьжскихъ въ Краковъ).

Примъч. На шестинедѣльномъ Варшавскомъ сеймѣ 1635 года (начался 31 января, кончился 14 марта) относительно „религiи греческой“ состоялось слѣдующее постановленiе: „Czyniąc dosyc *Pactis Conventis* y *Assekuracy*, na szczęśliwey Koronacyi Naszey uczynionej, dla pokoiu y zgody poddanych Naszych, obywatelow Koronnych y W. X. Lit. Religii Greekiej, postanowioną zgodę, według Punktow na Elekcyi Naszey spisanych, exekwuiemy, y według ich onych napotym tak w Unii będących, iako y nie będących, zachować hac lege perpetua cum successoribus nostris obiecuiemy. A przychylając się do tegoż uspokoienia Naszego, Przywileie na pewne warunki z podpisem ręki Naszey z pieczęciami Naszymi, pod Seym terazneyszy wy-

dać im roskazalismy. Także wszystkie Processy litispendycye ex occasione Religionis, y Punktów wzwyż mianowanych między nimi z obudwu stron wszczęte, in perpetuum abolemus y umarzamy: vadium w Konstytucyi Anno 1609 specyfikowane reassumuiąc. (*Prawa, Konstytucye y Przywileie Królew. Polskiego y W. X. Lit...*, ed. 1735. Volum. 3. pag. 858—859). Противъ этой Конституціи, принятой сеймомъ 8 марта, въ тотъ же день и занесена была издаваемая нами протестація. Упомянутое о послѣдней находится у Островскаго въ извѣстномъ его сочиненіи—*Dzieie y Prawa Kościoła Polskiego* (т. 3, изд. М. DCC. XC. III года, стр. 490—493), гдѣ приведена одна подпись (Замойскаго).—Преосв. Макарію (см. *Истор. Рус. Церкви* т. XI. стр. 480) означенная протестація извѣстна была въ латинскомъ переводѣ, но съ ошибочною датою и безъ подписей лицъ протестующихъ. Какъ ни характеристичны нѣкоторыя изъ этихъ подписей для опредѣленія отношеній латино-уніатской партіи къ православнымъ южно-русцамъ, можно указать еще на болѣе замѣчательный взглядъ „добраго католика“ (нафанатизированнаго іезуитами) по данному вопросу (относительно дарованія правъ православной церкви). Въ дневникѣ Альбрехта Станислава Радзивилла читаемъ: „Tegoż dnia (8 марта 1635 г.) wszystkie stany pracowały o pogodzeniu religii Greekiej i zgodzili się wszyscy na to, aby permissive i unia i schizma swoje nabożeństwo odprawowała. *Nie wiem czy niebo stwierdza ten termin permissive.* Ja ieden przełamać tego nie mogłem, protestuiąc się i skrupuł duchownym przekładaiąc, *iż bac się tego terminu permissive trzeba, aby straszny sędzia nie dopuścił takich do nieba prohibitive, a nie odesłał do piekła permissive.*“ (Пamiętniki. I. 239).

XX.

Привиллегія польскаго короля Владислава IV луцкому земному писарю Семену Гулевичу-Воютинскому на Перемышльскую (православную) епископію.

1635 г. марта 14.

Року тисеча шестсотъ тридцат шестого месеца юня второго дня.

На вряде вгородском, в замку его кор. милости луцкомъ, передо мною Иваном Выговъским, наместником подстароства луцкаго, становши очевидно превелебный в пану Богу его милост отец Сильвестер Гулевичъ Воютинский, епископъ Премыский и Самборский, для вписаня до книгъ нынешнихъ вгородскихъ луцкихъ подалъ пер об-